

DE RIDDERZAAL

DE DERDE DINSDAG IN SEPTEMBER IS het begin, maar tegelijkertijd een hoogtepunt in een parlementaire periode. Allen, die maar eenige belangstelling hebben in het politieke leven, grijpen aan den avond van dien dag met meer dan gewone interesse naar de krant. Want de troonrede, die op dien Dinsdag door de Koningin in de Ridderzaal is voorgelezen, is zoiets als het program van actie van het ministerie en dit program is meestal wel in staat om de nieuwsgierigheid te prikkelen. Dit jaar is dit zeer zeker het geval.

Voor de Hagenaars heeft deze dag nog een bijzondere beteekenis. Dat blijkt ook hieruit, dat de scholen een gedeelte van den morgen en den geheelen middag vacantie hebben. 't Is dan heel druk in de straten der residentie. En komen we in de binnenstad, dan is er bijna geen doorkomen aan. Op dezen dag wordt de gouden koets voor den dag gehaald en rijdt de Koningin hierin van het paleis naar de Ridderzaal. De weg, dien Zij zal volgen is in de kranten een paar dagen tevoren reeds aangegeven en in dichte drommen staan klein en groot aan weerskanten van de straat opgesteld. Vooral in de nabijheid van het Binnenhof is de drukte heel groot, en militaire en politieruiters houden met bezadigheid de menigte met niet te veel moeite in bedwang.

Wie voor een van de ramen der regeeringsgebouwen een plaatsje heeft kunnen bemachtigen, kan van geluk spreken. Slechts weinigen zijn zoo fortuinlijk, dat ze in de Ridderzaal de rede van de Vorstin zelf kunnen beluisteren.

Wanneer men aan al die menschen eens zou kunnen vragen, of ze iets weten van de geschiedenis van dit belangwekkende gebouw, dat bekend staat onder de naam van „de Ridderzaal,” zou men zeker weinig bevredigende antwoorden krijgen. Want het is een gewoon verschijnsel, dat we de gebouwen, de musea, de standbeelden van onze eigen stad het minste kennen.

Toch is het wel de moeite waard de geschiedenis van de Ridderzaal, die we het hart van de residentie zouden kunnen noemen, eens te vernemen. Want het is al een heel oud gebouw en het heeft heel wat beleefd.

We moeten tot in de Middeleeuwen teruggaan, wanneer we willen komen tot de stichting van het kasteel, dat we kunnen beschouwen als het begin van 's Gravenhage. Het was graaf Willem II, wiens beeltenis we op het Binnenhof kunnen aanschouwen, die de grondslagen heeft gelegd van onze hofstad.

Zijn zoon, de ons allen bekende Floris V, wilde het

gebouw van zijn vader uitbreiden. Daartoe riep hij de hulp in van zijn raadgever, den bekwaamen bouwmeester Gerard van Leyden. Deze maakte een plan, dat de goedkeuring van zijn meester kon wegdragen. En toen begon de bouw. Gemakkelijk ging dit niet, want het kasteel lag verscholen te midden van dichte bosschen. Er waren heel wat transportmoeilijkheden te overwinnen. Maar, al duurde het bouwen in dien tijd ook veel langer dan tegenwoordig, de Ridderzaal kwam er. En nu werd deze zaal het middelpunt van het hofleven van de graven. Hier werden de groote feesten gegeven. Hierheen reisden de edelen en de edelvrouwen uit hun eenzame sloten om zich te vermeien in het vroolijke hofleven. Vooral de tijden der Bourgondische hertogen, die hier somtijds vertoefden in hun „woninghe ter Haghe,” zijn in dit opzicht bekend. Schitterende feesten gaven deze vorsten, waarbij sprookjesachtige weelde ten toon gespreid werd. In deze Ridderzaal werden de zangen der minstreels gehoord, hier schalde het feestgejuich, hier luisterde men naar de spottende gestichtigheden van den hofnar.

Maar de Middeleeuwen gingen voorbij. Een nieuwe stand kwam op, de burgers namen de plaats in van den adel. Tournooi en ridderspel, minnezang en valkenjacht werden op den achtergrond gedrongen. Een nieuwe tijd brak aan. Ook een tijd van strijd tusschen de burgers en den vorst, die zich niet ontworstelen kon aan de vorige periode, toen het absolutisme hoogtij vierde.

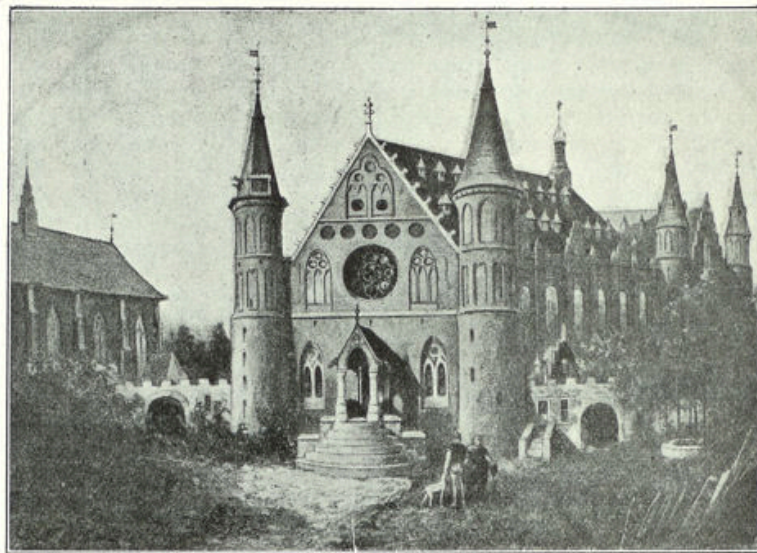
Daarbij kwam ook in ons land de strijd om het geloof. Zoo werd het juk van Philips II zwaar en schier niet te dragen.

Dan gebeurt er in de Ridderzaal iets zeer gewichtigs. Het is op den 26^{en} Juli 1581. De leden der Staten-Generaal zijn in de Hofzaal vergaderd. Daar zweren zij den vorst af, die zijn onderdanen niet behandelde als een vader zijn kinderen, maar als een heer zijn slaven. Zij beseffen heel goed, wat de groote beteekenis is van dit besluit, maar vol vertrouwen op God en op de rechtvaardigheid van hun zaak, gaan ze tot deze beslissende stap over.

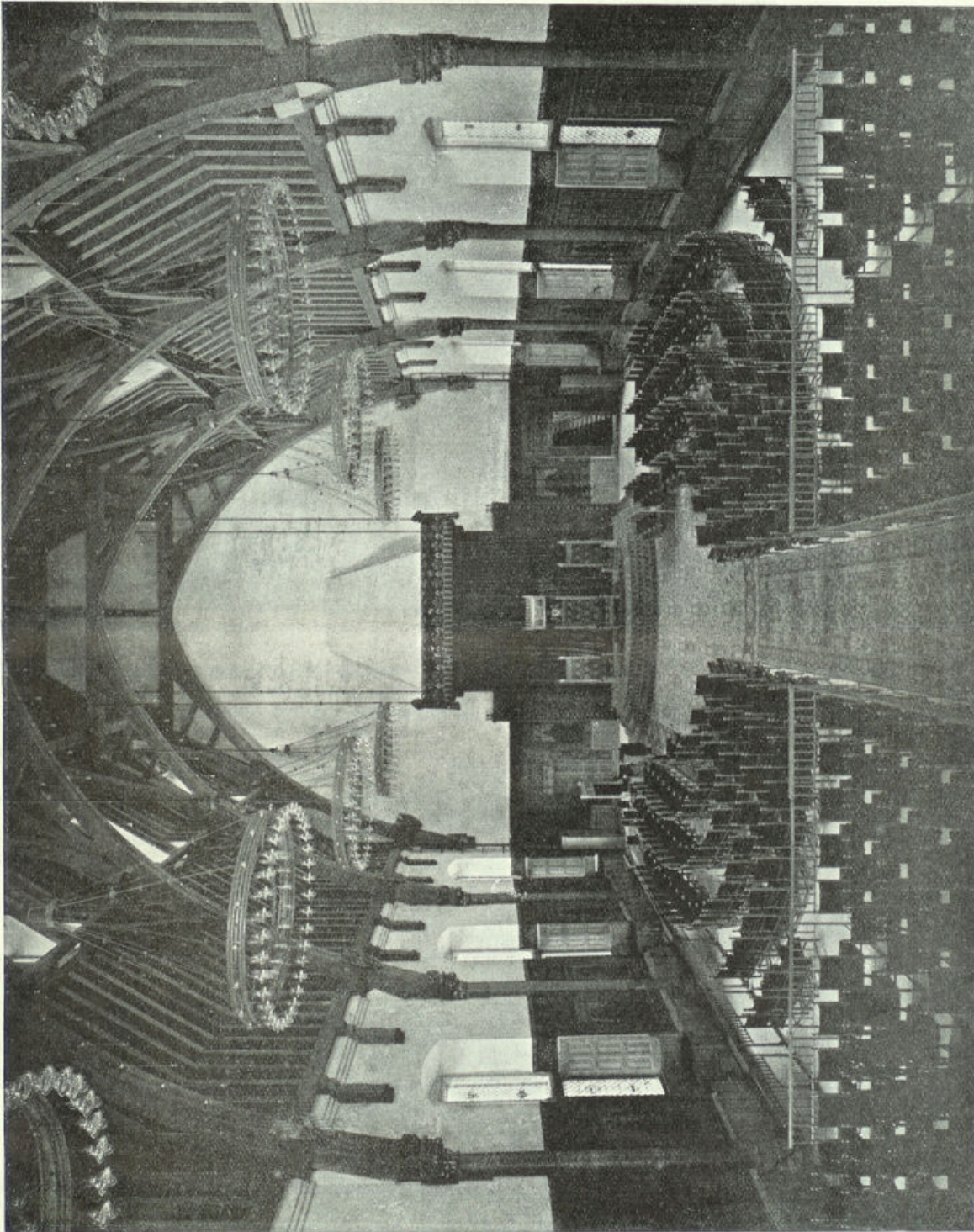
Weer gaan we verder in de geschiedenis. De 16e eeuw heeft zijn loop volbracht en van de 17e zijn reeds bijna twee decennien voorbijgegaan. Het twaalfjarig bestand heeft tijdelijk een einde aan het oorlogvoeren gemaakt. Maar binnenlandsche onlusten hadden het gevaar van den krijg vervangen. Met kracht

werd het gezag van de Staten-Generaal gehandhaafd en Oldenbarnevelt, als de groote tegenstander der Staten, werd veroordeeld om onthoofd te worden.

Op den morgen van den 13^{en} Mei 1619 staat daar tegen den muur van de Ridderzaal het schavot opgesteld. Langzamerhand vult zich het Binnenhof met

De Ridderzaal in haar oorspronkelijken toestand

DE RIDDERZAAL, ZOALS ZE ER THANS UITZIET

menschen. Weldra nadert de droeve stoet en doet de Raadpensionaris zijn laatsten gang. Wel mocht hij vragen, voor hij daar op het schavot zijn leven eindigde: „Mijn God, wat komt er van den mensch?”

De jaren snellen heen. De tachtigjarige oorlog is geëindigd met de volledige overwinning van de Republiek op Spanje. De vrede van Munster schenkt aan deze landen de rust, die zij in bijkans een eeuw niet hebben gekend.

Toch komen er weer moeilijke tijden. Willem II is gestorven en de pasgeboren Prins is niet in staat om de plaats van zijn vader in te nemen. De Staten willen orde op zaken stellen en daarom besluiten zij, dat er een Groote Vergadering zal gehouden worden.

Den 18^{en} Januari 1651 zijn in de Ridderzaal vele van de aanzienlijkste en bekwaamste regenten des lands, uit alle deelen der Republiek samengekomen. De wanden en de zoldering zijn rijk versierd met de vlaggen en vaandels, die in den oorlog op den vijand zijn veroverd. Aan weerszijden tegen den muur zijn amphitheatersgewijze banken getimmerd. Een welbekende figuur staat daar bij den voorzitter. Het is de raadpensionaris Jacob Cats, die in een lange rede de beteekenis van deze vergadering uiteenzet.

Erg vlot is het met de Groote Vergadering niet gegaan. Men is ongeveer acht maanden bijeen geweest, maar de resultaten waren maar poover.

Tot nu toe had de Ridderzaal een plaats der eere ingenomen onder ons volk. In later jaren

veranderde dit. Toen kon een dichter er van rijmen:

„'t Is een gemeene plaets, daer yder vry magh wandlen,
Rondom met winckelen, die meest in boecken handlen;
Want dese waer wort hier tot goede prys verkocht,
En daerom naer den Haeg van alle kant gebrocht.”

Boekenstalletjes zijn er dan in de vroeger zoo luis-terrijke Hofzaal neergezet, en ieder heeft er vrijen toegang.

In de 18^e eeuw werd ze nog meer gedegradeerd. Wel kwam ze weer in het middelpunt der belangstelling. Maar alleen bij hen, die in de staatsloterij hun geluk beproefden.

Want daar in de Ridderzaal stond het rad van fortuin en draaide het weken lang, drie maal per jaar.

In het begin der 19^e eeuw scheen het, of de

Vergadering der Staten van Holland in 1651.

zaal onder sloopershanden zou vallen. De gebouwen rond het Binnenhof verkeerden in droeven staat van verval. De schatkist was leeg, zoodat de minister van financiën groot bezwaar had over te gaan tot een algeheele restauratie. Het beste vond hij, dat al die gebouwen, dus ook de Ridderzaal, zouden worden gesloopt. Gelukkig kwam het zoo ver niet. In latere jaren is men tot restauratie overgegaan.

En nu is de Ridderzaal weer in eere hersteld. Vooral op den derden Dinsdag van September komt dit uit, als onze Landsvrouw deze zaal zelf de eer aandoet, haar te gebruiken voor het uitspreken van de troonrede.

D. L.

EEN GROOTSCH E HULDEBETOOGING

1898 – 9 September – 1933

VIJF EN DERTIG JAAR GELEDEN MOCHT IK, DOOR een bijzonder vriendelijke beschikking, van nabij de inhuldiging bijwonen van Koningin Wilhelmina. Twintig jaar had Koningin Emma onder ons volk verkeerd en een plaats veroverd in het hart der natie: verworven eerlijk en met eere, maar niet zonder veel moeite en strijd. Men telde haar mee als lid van het Oranje-huis; grooter hulde kon ons volk haar niet geven. Maar aan dat volk had zij zich dan ook gewijd „met kloek verstand en open hand.” En aan haar dochter besteedde zij al haar moederlijke zorg: zij voedde haar op met groote zelfverloochening in de vreeze des Heeren. En toen die dochter achttien jaar werd, trad zij blijmoedig en gelukkig ter zijde, en verheugde zij zich met groote blijdschap over de inhuldiging van haar kind tot Koningin der Nederlanden. Begin September vond te Amsterdam de plechtige inhuldiging plaats.

618

Het was toen, evenals nu, heel Augustus en begin September strand weer. Het was toen, als nu, de behoefte van honderdduizenden om Wilhelmina hun trouw en toewijding te toonen. Een Zondagswijding lag dagen lang over stad en land. Men vierde dankbaar feest, alsof men ééne familie was, zonder verkeerde luidruchtigheid of onordelijkheid. Maar het hoogtemoment was, toen in de Nieuwe Kerk te Amsterdam, omgeven door alle grooten van het geheele Rijk, na het zingen van „Mijn schild ende betrouwen Zijt Gij, o God, mijn Heer; Op U zoo wil ik bouwen, Verlaat mij nimmermeer,” Hare Majesteit opstond om met heldere, reine stem haar volk toe te spreken, en het onder andere de onvergetelijke woorden van haar beminden vader toe te roepen: „Oranje kan nooit, ja nooit genoeg voor Nederland doen,” en te eindigen met het ontroerende: „God zegene uw en mijn arbeid, dat hij strekke tot heil van ons Vaderland!” Waarop onder aanroeping van Gods heiligen naam, de belofte werd afgelegd, zich te verbinden aan het Nederlandsche volk, tot instandhouding van zijn dierbaarste rechten en vrijheden. — Hoe kwam ieder onder den indruk, toen de jonge Koningin het reine